

Vrouwen in de kerk maken het verschil

*Studiedagen en Algemene Assemblee van Andante, Europese Alliantie van
katholieke vrouwenorganisaties,*

Snagov (Roemenië), 24–29 april 2019

Nederlandse vrouwen van het Netwerk Katholieke Vrouwen doen verslag

Programma

Woensdag 24 april

Aankomst en registratie

Optioneel: Roemeense film *Spirituality in prison*

Diner

Welkom

Donderdag 25 april

Na het ontbijt het ochtendgebed

The Future Church – A Home To Hope For? Lezing van prof. Tina Beattie, hoogleraar *Catholic Studies* en directeur van het *Catherine of Siena College*, Universiteit van Roehampton, Londen

Reflectie

Introductie workshops

Lunch

Female Disciples – The Need and Possibility of Training Women in Church Lezing van Boroka Beke, pastor in de Gereformeerde Kerk van Roemenië

Workshops

Marktplaats

Diner

Presentatie kandidaten voor het nieuwe bestuur (*Coordinating Committee of Andante*)

Vrijdag 26 april

Na het ontbijt het ochtendgebed

Creating Global Participation: New Strategies for Inclusion Lezing van Zuzanna Flisowska, algemeen manager van *Voices of Faith* in Rome

Reflectie

Introductie workshops

Lunch

The Differences Women Made. Women as Protagonists in the History of the Church Lezing van Regina Heyder, universitair docent aan de Universiteit van Bonn, voorzitter theologische Commissie van de KDFB

Discussie

Workshops

Algemene Assemblee

Diner

Zaterdag 27 april

Algemene Assemblee (na het ontbijt)

Andante liturgie

Lunch

Workshops

Afsluitende reflectie

Diner in *Hanu'Berarilor Casa Soare* (Boekarest)

Zondag 28 april

Excursie naar Brasov

Maandag 29 april

Vertrek

Accommodatie

Manastirea Parintilor Carmelitani Desculti in Snagov (Roemenië)

Woensdag 24 april

DENKEN OVER DE KERK

Kunnen vrouwen deel uitmaken van de denkende kerk? Hoe zouden vrouwen dan bij kunnen dragen aan het kerkelijk leven (en hoe hebben vrouwen in het verleden met hun ideeën bijgedragen)? En wat zou dit voor de kerk betekenen? Dat waren een paar van de vragen die gesteld werden op de studiedagen en Algemene Assemblée van Andante, 24-29 April in Snagov (Roemenië).

Zestig katholieke vrouwen uit dertien verschillende Europese landen vulden deze vijf dagen met lezingen en discussies over het verschil dat vrouwen in de kerk kunnen maken. De welkomsteremonie met zout, brood en wijn werd verzorgd door de vrouwen uit Roemenië; in Roemeense klederdracht zagen Adina, Noemi en Maria er nog mooier uit dan anders. Iedereen nam een stukje brood en slokje wijn mee naar de conferentiezaal, met op de achtergrond muziek en beelden van Roemenië. Daarna werd de bijeenkomst met een warm woord van welkom geopend door Mary McHugh, voorzitter van Andante.

Andante-vrouwen op het terras van het klooster

Na het openingsgebed presenteerde ieder land de vrouwen die in hun land voor andere vrouwen verschil hadden gemaakt. Vrouwen zijn discipelen, heiligen, geleerden en opvoeders! Sommige vrouwen waren bekend uit de geschiedenis, anderen vooral in hun eigen organisatie, sommigen waren politiek actief en anderen juist op sociaal gebied. Allen hebben ze zich ingezet voor andere vrouwen, voor hun ontplooiing en de ontdekking van hun eigen kracht.

Zoals moeder Teresa zei: 'Het gaat niet om hoeveel we doen, maar hoeveel liefde wij inzetten bij het doen. Het gaat niet om hoeveel we geven, maar met hoeveel liefde wij geven.'

Elvira Telik en Joanne Seldenrath

Vanuit Nederland namen deel: Elvira Telik (KNR), Annie Beunen-Ossel, Maria van Schaijk, Marie-Louise van Wijk-van de Ven (Netwerk Katholieke Vrouwen), Gisela Hoeve en Joanne Seldenrath (CoCoA). Marleen Peters-van der Heijden was helaas verhinderd.

Donderdag 25 april

DE KERK: THUIS VOOR EN VAN VROUWEN?

Tina Beattie begon haar lezing met een citaat: 'Wanneer vrouwen bidden, zijn ze heilig, wanneer ze werken, voeren ze Gods werk uit en zijn ze goed. Maar als ze denken, wordt er gezegd: geen goed idee.'

Onze gedachten richt Tina Beattie op wat een huis en wat een thuis is. Wat denken wij dat een echt thuis is? Een huis kan een hel zijn, een opvanghuis, een tehuis voor wie (tijdelijk) geen huis heeft, maar als je ergens echt thuis bent, kun je tot bloei komen, je kunt je dromen en visioenen vormgeven, je krijgt een gevoel van bestemming. De kerk kan een sacramenteel thuis worden, een plaats voor 'dakloze zielen'. Maar in de christelijke theologie spreken we ook over de uitdaging van een zekere vorm van dakloosheid. Jezus had geen plaats waarop zijn hoofd kon rusten; ons burgerschap is in de hemel... De kerk moet dan ook geen stevig bouwwerk zijn, maar een plek die gastvrij en open is. Een kerk die naar buiten kijkt en gebruikmaakt van de gaven die de Geest aan al haar leden schenkt. Het zijn de mensen die betekenis geven aan het gebouw, zoals we zagen na de brand in de Notre Dame van Parijs.

In *Laudato Si'* pleit paus Franciscus voor een goede zorg voor ons gemeenschappelijke huis, de aarde. Alleen: de encycliciek gebruikt vrouwelijke symbooltaal voor de aarde: onze moeder, maar gedachten en werken van vrouwen worden niet genoemd, evenmin als de eigen wijze waarop armoede, achteruitgang van het milieu en de hectiek van het modern leven invloed hebben op vrouwen en meisjes. Kunnen vrouwen een thuis vinden in de taal van *Laudato Si'*? Of spreekt het Vaticaan over verschil tussen de seksen zonder te luisteren naar de stem van vrouwen, in een taal die seksuele en reproductieve mogelijkheden controleert om zo uitsluiting van sacramenteel priesterschap te handhaven?

We moeten blijven vragen waarom vrouwen zo afwezig zijn in *Laudato Si'*. Er worden romantische beelden voor de aarde gebruikt als moeder en zuster maar er wordt niet geluisterd naar wat het betekent om een moeder of zus te zijn, en problemen als moedersterfte worden niet erkend. Er wordt over de invloed van het individualisme gesproken, maar al die vrouwen die naast hun fulltime baan de verantwoordelijkheid op zich nemen voor kinderen, ouderen en de gemeenschap, lijken niet in beeld te zijn.

Vrouwen moeten op zoek gaan naar een taal waarin ze zich thuis voelen, om te kunnen spreken over hun eigen werkelijkheid, over ons vrouwelijk lichaam, over seksueel en huiselijk geweld en de uitdagingen van het moederschap. Het lichaam is immers een tempel? Werkend en sprekend met ons lichaam kunnen we daar een woonplaats voor Christus van maken.

De kerk lijdt onder de afwezigheid van de stem van vrouwen, en daarnaast ook onder de afwezigheid van inspirerende voorbeelden van vrouwen die andere modellen en stijlen van leiderschap bieden. Niet alleen vrouwen kunnen een thuis maken van hun omgeving. Iedereen kan een thuis maken van onze planeet en God kiest de kleinste mensen uit om het grootste verschil te maken. Tina Beattie noemde als voorbeeld de Zweedse Greta Thunberg, een meisje met autisme, dat politici en andere volwassenen durft aanspreken op hun gedrag.

Ze liet ten slotte een beeld zien van een kerk die voor haar dat gastvrije thuis symboliseert. De kerk heeft geen dak en haar structuren verkrummen nu onze stem niet gehoord wordt en ons lichaam niet welkom is. Maar binnen de kerk komen bomen op. In deze kathedraal koesteren we het leven dat voortkomt uit de grassroots. We kunnen er 're-creëren': bijkomen én her-scheppen, we kunnen hoop scheppen.

Daarna discussieerden we in groepjes over wat een thuis is. 'Thuis is een plaats waar mensen samenkomen, de plaats waar relaties belangrijk zijn, een plaats van welkom zijn en liefde geven. Een plek voor jezelf, veilig, geroepen met jouw naam. Dan voel je je als een familie bij elkaar! Gods grote familie.

Toen de groepjes weer samenkwamen, werden de reflecties gedeeld: 'We kunnen thuis zijn bij Christus.' Maar ook: 'Christus handelde tegen het establishment.' En: 'Je kunt niet altijd kind blijven, in afwachting van anderen die een thuis scheppen. Alle mensen worden uitgedaagd om een thuis te scheppen in de kerk.'

Samenvatting Elvira Telik en Joanne Seldenrath

EFECW en Raad van Europa

Anne-Marie Schott is bestuurslid van het Oecumenisch Forum en vertelde over geschiedenis en werk van dit *Ecumenical Forum of European Christian women* (EFECW). [Sibylle Bader](#) vertegenwoordigt Andante bij de Raad van Europa en heeft zo een stem in de Conferentie van internationale ngo's (INGO's), een onderdeel van de Raad van Europa. Zij gaf uitleg over de structuren en mogelijkheden van deze Raad. Nieuw is de aandacht voor religieuze identiteit. Alle vrouwen uit de organisaties zijn welkom om werkgroepen bij te wonen van de Conferentie van INGO's.

Vrouwelijke leerlingen

Boroka Beke is een van de weinige vrouwelijke pastores in de Hervormde Kerk van Roemenië en gekozen tot voorzitter van de predikantenbond in deze kerk.

Van de verschillende godsdiensten van Roemenië is de Oosters Orthodoxe Kerk ruim in de meerderheid, de Rooms-Katholieke Kerk en de protestantse kerken zijn vooral gevestigd in Transsylvanië, dat in het verleden hoorde bij Hongarije. Transsylvanië was de oostelijke grens van de protestantse invloed in de zestiende eeuw. Van ons korte bezoek aan Roemenië moeten we in ieder geval het [Edict van Torda](#) (1568) onthouden, zegt Boroka Beke. Daarin zijn voor de eerste keer een aantal basisideeën over religieuze verdraagzaamheid geformuleerd.

Dan spreekt ze over de kenmerken van het discipelschap in het Nieuwe Testament. Jezus riep de twaalf leerlingen die we kennen; zij waren amateurs, geen officiële religieuze leiders zoals rabbi's, en hun kring breidde zich al uit ten tijde van Jezus' leven. Vrouwen konden duidelijk ook een volgeling zijn en de diversiteit van mensen, van diensten en taken was erkend. En leeringschap gaat over zowel onderwijzen als onderwezen worden: 'Constant moet de bereidheid zijn om te veranderen, te leren en zich te ontwikkelen onder de leiding van Gods woord.' De bron van het leren is de Bijbel.

Jezus kroont Maria tussen leerlingen uit alle tijden. Mozaïek in de kerk van het klooster

Boroka Beke benadrukt dat de kerk zich niet moet verliezen in activiteiten die geen duidelijke relatie hebben met de Bijbel. Ze noemt vijf belangrijke trainingsprogramma's voor vrouwen. Het meest interessant zijn de Bijbelstudiegroepen. Zij bestaan sinds de zestiende eeuw. Vrouwen kunnen de Bijbel zelf lezen en nadenken over de betekenis van Bijbelteksten voor hun eigen leven. Andere programma's zijn een training voor het diaconale werk, voor hulp in het pastoraat, een opleiding om mensen met een handicap scholing te geven, een meisjeskamp en als uitsmijter noemt Boroka Beke een activiteit die uit Denemarken is overgenomen: psalmzingen met baby's .

Ook in de protestantse kerken van Roemenië zie je meer vrouwen dan mannen en zijn vrouwelijke vrijwilligers in de meerderheid. Maar op het bestuursniveau van de kerk zijn slecht een paar vrouwen actief. De eerste vrouwelijke predikanten werden gewijd aan het begin van de twintigste eeuw. Als vrouwen de kerkelijke opleiding volgen, wordt hun aangeraden zich bewust te zijn van hun eigen talenten en gaven, door God gegeven, om die in te zetten tot eer van God en voor het welzijn van de mensen.

De kerkelijke opleiding heeft echter een numerus clausus voor vrouwen. Bij de discussie na afloop van haar lezing voegt ze hieraan toe dat vrouwen betere resultaten hebben omdat de competitie groter is om een van de weinige plaatsen te veroveren.

Tegenwoordig worden mondjesmaat meer meisjes geaccepteerd. Met de open grenzen en de toename aan studiemogelijkheden wordt het namelijk steeds lastiger om voldoende jongens te vinden die theologie willen studeren.

Samenvatting Elvira Telik en Joanne Seldenrath

Markt

Voor elk land of elke groep was tijdens de markt een tafel beschikbaar om daar hun souvenirs te verkopen, of iets dat vrouwen zelf hadden gemaakt. De opbrengst is naar een project voor de vrouwen van Roemenië gegaan. Samen is zo € 365 bijeengebracht. Iedereen was tevreden, met wat we voor Roemenië hebben gekregen.

De markt had ook een straatmuzikante

Vrijdag 26 april

DE KERK IN THEORIE EN PRAKTIJK

Voices of Faith

Zuzanna Flizowska is archeoloog en werkt voor een museum in Rome. Ook is ze algemeen manager van Voices of Faith. In haar land, Polen, lijken er slechts twee wegen voor haar generatie begaanbaar als het gaat om de katholieke kerk: je kunt de status quo accepteren of kerkverlater worden.

Voices of Faith wil de derde weg laten zien: verantwoordelijkheid nemen en stilte doorbreken. Verantwoordelijkheid nemen betekent ook vrouwen empoweren om meer leiderschapsposities in te nemen. Dit verlangen is gebaseerd op het geloof dat in een profetische kerk alle stemmen gehoord zouden moeten worden. In theorie zijn vrouwen en mannen gelijk in Jezus Christus, en allen zijn een in God. In theorie zijn kerkleiders opgeroepen om de machtsmodellen van de wereld af te wijzen. Maar als een groep uitgesloten wordt van leiderschapsposities, wordt die duidelijk niet beschouwd als gelijke. Gemotiveerd door hun geloof werken katholieke vrouwen aan de rand van de samenleving maar ook als schrijver, theoloog en spiritueel adviseur. Toch worden hun ervaringen en wijsheid niet serieus genomen bij de besluitvormende structuren van de kerk.

*Zuzanna Flizowska vertelt over de eerste stap om vrouwen zichtbaar te maken in het Vaticaan door ieder jaar binnen zijn muren een Internationale Vrouwendag te organiseren. Ook heeft *Voices of Faith* de website www.overcomingsilence.com gelanceerd om wereldwijd in de katholieke kerk naar een verschuiving te streven in mentaliteit en besef van participatie. Vrouwen en mannen die het doel van *Voices of Faith* onderschrijven, kunnen hun foto uploaden en hun boodschap delen.*

Voices of Faith streeft naar stemrecht voor vrouwen in toekomstige synodes en naar leiderschapsrollen in het Vaticaan. Nu mannelijke religieuzen stemrecht hebben, kan er geen bezwaar meer bestaan tegen stemrecht van vrouwelijke religieuzen. Vrouwen kunnen in het Vaticaan een positie als staatssecretaris bekleden, en niet-gewijde mannen kunnen toposities innemen die in het verleden alleen voor gewijde mannen waren weggelegd. Dus vrouwen met meer dan voldoende vaardigheden en geloof zouden het glazen plafond van het Vaticaan moeten kunnen doorbreken. Het derde doel is een wereldwijde consultatieronde: een officieel veranderingsproces. Opleiding is belangrijk om anders te denken over de kerk en over macht in de kerk.

Zuzanna heeft een analyse gemaakt van de berichten die bij de foto's geplaatst zijn op 'Overcoming silence'. Ze komen deels voort uit moderne waarden (diversiteit, mensenrechten, verspreiding en verdeling van de macht) en historische argumenten maar de eenvoudigste en wellicht overtuigendste argumenten gaan over ons geloof: we zijn allen gedoopt en daarom gelijk.

Zuzanna krijgt luid applaus na haar lezing. Er zijn vragen over tokenisme (excuus-Truus) en de noodzaak om vrouwen te ondersteunen die de eerste zijn in hun vakgebied. Een Franse vraag over macht beantwoordt Zuzanna met: 'We moeten ons een kerk proberen voor te stellen zonder een hiërarchische structuur. Hoe vinden we een christelijke manier die ons verlost van de logica van de macht?'

Samenvatting Joanne Seldenrath

De bijdrage van vrouwen aan de kerk door de eeuwen heen

Regina Heyder werkt als universitair docent aan de Universiteit van Bonn aan het project 'Geschiedenis van de internationale christelijke vrouwenbeweging'. Zij signaleert dat vrouwen dikwijls de gaten hebben gevuld die anderen lieten vallen, in het Duits zijn ze dan Lückenbüsserinnen.

In de kring rond Hieronymus, de vertaler van de Vulgaat, noemde hij vrouwen inderdaad tweede keus omdat mannen niet wilden luisteren. Maar vrouwen als Marcella leerden Hebreeuws, ondersteunden zijn vertaalproject en voerden theologische discussies met hem. In de middeleeuwen werd de abdis Héloïse, bekend vanwege haar relatie met Abélard, geïnspireerd door deze vriendinnenkring rond Hieronymus. Zij en de zusters in haar klooster bestudeerden ook de talen van de Bijbel. Ze was van mening dat de Regel van Benedictus haar nonnen niet paste en daarom werd voor haar gemeenschap een nieuwe regel ontworpen.

Abélard en Héloïse

In de zestiende en zeventiende eeuw vroeg een vrouw als Mary Ward om scholing voor meisjes. Tijdens de industrialisatie gingen vrouwen uit de actieve congregaties werken in arme wijken, ziekenhuizen, scholen enzovoorts. Het voorbeeld van deze vrouwelijke religieuzen stimuleerden andere katholieke vrouwen om ook actief te worden in de maatschappij. Zij lieten zich niet beperken tot huwelijk en moederschap.

Haar meest recente onderzoek gaat over vrouwen en het Tweede Vaticaans Concilie. Vrouwen werden leken-toehoorders en verspreidden het nieuws. Ze vroegen om een liturgie in de volkstaal en hadden ook invloed op ander vlak. Ze benadrukten dat als leken gehoord werden, vrouwen ook welkom zouden moeten zijn. Ze waren zo goed georganiseerd dat ze vertegenwoordigsters konden vinden die meteen naar het Concilie konden komen. Het wordt tijd, zegt Regina, om het verschil dat vrouwen gemaakt hebben, te erkennen.

Bij de vragenronde werd gezegd dat activiteiten die gemotiveerd zijn door het geloof van mensen, zoals een voedselbank, ook in het gebouw van de kerk plaats moeten kunnen vinden. Niet alleen de liturgie sterkt het geloof van mensen. En hoe zit het met het woord 'leken'? In de meeste talen is 'leek' synoniem met 'niet-deskundig', iemand die (nog) niet de noodzakelijke kennis of vaardigheden heeft. Maar als gelovigen zijn we gelijk want we zijn allen gedoopt. Een wijding zegt niets over onze vaardigheden of over onze relatie tot de wijsheid van de heilige Geest.

Tijdens de reflectie in de verschillende groepen wordt het duidelijk dat de plaats die vrouwen mogen innemen overall afhankelijk is van het besluit van de priester of de bisschop. Het is nodig om ook de criteria en functies van het priesterschap nader te beschouwen.

Joanne Seldenrath

Wat ik deze dagen heb geleerd is dat vrouwen als inspiratiebronnen kunnen fungeren voor anderen wanneer ze zich uitspreken. Ze worden geconfronteerd met verschillende uitdagingen en kansen in hun eigen historische, culturele en religieuze context. Van Tina Beattie neem ik het visioen mee van de kerk en van de taal als een thuis dat vrouwenorganisaties kunnen bewonen. Zuzanna Flizowska gaf mij inzicht in de strategieën die integratie van vrouwen kunnen bevorderen, met inbegrip van leiderschap in de wereldwijde kerk. Regina Heyder heeft de rollen laten zien die vrouwen hebben gespeeld in de vorming en ontwikkeling van de kerk, tot en met Vaticanum II.

Elvira Telik

Women do dialogue

Tina Beattie sluit het inhoudelijke deel van de Studiedagen af met een samenvatting. Zij heeft zich deze dagen gerealiseerd dat we uit verschillende culturen komen met verschillende behoeftes.

Hoe kunnen we een gemeenschappelijke basis vinden en tegelijk ruimte voor verschil scheppen? Ze vond de vrouwen uit het verleden heel inspirerend en hoe ze de kansen van hun tijd grepen, maar ook de vrouwen in de workshops van deze conferentie. Daardoor voelt ze zich in haar werk minder alleen.

Ook zag ze hoe vrouwen dialoog in praktijk brengen. We spreken, zegt ze, van hart tot hart. We discussiëren niet over precieze theologische kwesties. We zijn in staat om zo wijs te zijn als slangen en zo onschuldig als duiven.

Ze laat beelden zien uit de middeleeuwen met vrouwen, slangen en duiven in de hoofdrol in een prachtige omgeving met bloemen en dieren.

Deze studiedagen hebben mij veel te denken gegeven. Ik vond het opvallend dat het niet zozeer ging over de positie van vrouwen, maar eigenlijk vooral over wat de kerk eigenlijk is en kan zijn. Maar ook konden wij als deelnemers – en met mensen uit Indonesië (Elvira), Ghana en bezoekers uit de Verenigde Staten waren meer werelddelen vertegenwoordigd dan alleen Europese landen – genieten van de prachtige kerk van het klooster, de spiritualiteit van de workshops en de uitwisseling met vrouwen uit heel Europa, het interessante bezoek aan Brasov, omringd door de Zuidelijke Karpaten en *last but not least* de Andante-viering waaraan iedereen kon deelnemen!

Joanne Seldenrath

De voetwassing, mozaïek in de kerk van het klooster

Workshops

Scheppingsspiritualiteit 1

Samen met tien andere vrouwen heb ik deelgenomen aan de workshop *Creation Spirituality* van Vroni Peterhans die in de buitenlucht plaatsvond. Gelukkig scheen het zonnetje want een gedeelte van de opdrachten gebeurde in de natuur rondom ons verblijf. Het was de bedoeling om Gods schepping aan de hand van onze zintuigen te ervaren. Er was geen taalbarrière want schepping behoeft geen taal. Alle zintuigen kwamen aan bod.

Als je nog intenser bepaalde dingen wilde voelen, ruiken, horen en proeven sloot je je ogen. Dan bleek dat het raden van producten (paprika, kaneel, lavendel, zacht, ruw, braille etc.) nog moeilijker was. Nadat we alle zintuigen op deze eenvoudige manier geprikkeld hadden, kregen we de opdracht om in de omgeving vijf dingen te verzamelen die indruk op je maakten. Aan het einde van de workshop hebben we alle verzamelde spullen in de vorm van een mandala neergelegd.

Het was een intense en zeer interessante middag en ik had het niet willen missen.

Annie Beunen-Ossel

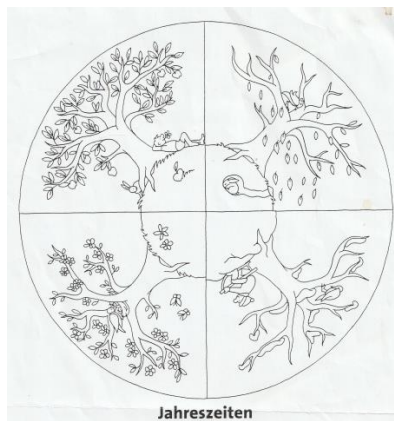

Mandala scheppingsymbolen

Scheppingsspiritualiteit 2

We ervaren Gods schepping met al onze zintuigen. Om de schepping te voelen heb je geen taal nodig. Ook alleen in stilte kun je God ervaren. We gebruikten onze zintuigen van zien en horen, ruiken, proeven en voelen. Daarna gingen we naar buiten om vijf symbolen te vinden die pasten in ons leven.

Elvira Telik

Verdediging van het katholieke geloof zonder stemverheffing

We leven in een tijd waarin veel mensen kritisch staan tegenover de katholieke kerk. We willen de kerk wel verdedigen maar vaak weten we niet hoe we kunnen reageren. Sue Petritz illustreert in haar intro de *Reframe*-methode en geeft aan wanneer en hoe die kan worden ingezet. Vervolgens geeft ze de deelnemers de kans om die zelf uit te proberen. Deze methode kan worden aangepast en gebruikt door alle mensen die willen zeggen waarom ze ondanks alles katholiek zijn.

Elvira Telik

Een overweging maken

De titel van deze workshop gaf wat problemen. '*Making a sermon*', een preek maken, kon niet omdat een *sermon* voorbehouden is aan priesters. Vandaar overweging: *homily*. Ik heb deze workshop één keer in het Engels en één keer in het Frans gegeven, beide keren met een klein clubje. We vonden steeds een mooi plekje buiten en lazen de Bijbeltekst die ik had gekozen (Lucas 9,51-62). Daarna schreef ieder haar associaties en haar vragen bij die tekst op. Vervolgens gaf ik een paar opdrachten om analytisch naar de tekst te kijken: plaats, tijd, belangrijke mensen, belangrijke woorden, hoe is de indeling?

Ik vertelde iets over het verschil tussen de vier evangeliën, en dan met name het verschil met Matteüs die een vergelijkbare tekst heeft. Nadat teruggekeken was naar de associaties en de vragen (veel was niet beantwoord), moesten de bevindingen samengevat worden in één zin. De twee Engelse vrouwen hebben die ene zin vervolgens uitgewerkt in een kort toespraakje voor de slotviering.

Ik heb genoten van het intensieve schrijven van de vrouwen. Soms legden ze in de stilte van het klooster even hun pen neer, dachten na, voegden nog iets toe. Met dank aan een stel creatieve vrouwen!

Joanne Seldenrath

Zaterdag 27 april

Deze dag was de Algemene Assemblee, de driejaarlijkse ledenvergadering van Andante. Op de agenda stond de verkiezing van het nieuwe Andantebestuur en het afscheid van de gaande vrouwen.

In het *Coordinating Committee of Andante* (CoCoA) hebben nu zitting Noemi Adorjani (Roemenië), Vroni Peterhans (Zwitserland), Marleen Peters (Nederland), Gisela Hoeve (ook uit Nederland), Inara Uzolina (Letland), Sophie Rudge (Verenigd Koninkrijk) en Sabine Slawik (Duitsland). Sabine en Vroni delen het voorzitterschap.

Ook zijn de prioriteiten vastgesteld voor de periode 2019–2022: *Laudato Si'* (klimaat, duurzaamheid), geweld tegen vrouwen en meisjes (ook verbaal en maatschappelijk) en nieuwe media/digitalisering. Dat laatste heeft ook te maken met de toekomst van de organisaties en loopt door beide prioriteiten heen. Maria van Schaijk gaat samen met Helga Sourek, Noemi Adorjani en Sophie Rudge kijken naar de mogelijkheden om nieuwe vrouwenorganisaties te vinden.

Ans Huijbregts had voor alle Andante-vrouwen een kleine attentie gemaakt

's Avonds hebben we per bus Boekarest gezien en genoten we van een speciale Roemeense maaltijd in een beroemd restaurant, evenals van de dansers die voor en met ons dansten.

Zondag 28 april

Met de bus gingen we door de Karpaten naar Brasov, een van oorsprong Duitse stad.

We bezochten onder andere de zogenaamde zwarte kerk die ooit zwartgeblakerd was door een brand. De lunch genoten we in een huis waarin ook een project was waarvoor we hebben gecollecteerd. Tijdens het eten kwamen de kinderen al aan die ons na het eten trakteerden op een dansvoorstelling. Dat was gezellig.

Ik ben blij dat ik mee kon gaan naar Roemenië voor de studiedagen en de Algemene Assemblee.

Elvira Telik

Statement van Andante

VROUWEN IN DE KERK MAKEN HET VERSCHIL

Het thema van de studiedagen van Andante, de Europese Alliantie van katholieke vrouwenorganisaties, in april 2019 gehouden in het karmelitaanse klooster in Snagov (Roemenië) was: Vrouwen in de kerk maken het verschil. 60 katholieke vrouwen uit 13 verschillende Europese landen kwamen vijf dagen bijeen om zich in dit thema te verdiepen.

Sinds het begin van de kerk en door de eeuwen heen hebben vrouwen een verschil gemaakt in de kerk en in de verspreiding van het evangelie. Ze zijn discipel, heilige, geleerde en lerares geweest.

Vrouwen van vandaag willen dat de katholieke kerk een thuis wordt waar iedereen welkom is en waar iedereen tot bloei kan komen. Een kerk die naar buiten kijkt en die de gaven gebruikt die de Geest aan al haar leden geeft. Veel vrouwen voelen zich echter niet thuis in de kerk. Ze voelen zich vaak monddood gemaakt, gemarginaliseerd en uitgesloten van de besluitvorming.

Vrouwen zijn in veel opzichten in staat om in hun dienst aan de kerk hun speciale gaven te gebruiken. Hun ervaring is echter dat zij niet in staat gesteld worden om hun deskundigheid en ervaring in leiderschapsrollen in te zetten binnen de kerk. De bijdrage en ervaring van vrouwelijke religieuzen zou in dit opzicht buitengewoon nuttig kunnen zijn.

De benoeming van een symbolisch aantal vrouwen op bestuurlijke en besluitvormende posten is onvoldoende. Er is behoefte aan een kerk die zo verandert dat haar cultuur op elk niveau inclusiever wordt. We kunnen hier leren van ervaringen in andere christelijke kerken.

Om veranderingen in de kerk te bewerkstelligen hebben de deelnemers aan de Andante Studiedagen ideeën uitgewisseld voor lopende en toekomstige activiteiten. De diversiteit van culturen en spirituele tradities binnen het Andante-netwerk empowert en bemoedigt vrouwen om samen te werken in Europa.

Het is de opdracht van Andante om te werken aan het algemeen welzijn en een menselijk Europa. Onderstreept werd het belang dat vrouwen deelnemen aan de komende Europese verkiezingen.

Websites

Organisatie	Website
Netwerk Katholieke Vrouwen	www.unkv.online
Andante	www.andante-europa.net
Raad van Europa	www.coe.int
EFECW	www.efecw.net
Voices of Faith	www.voicesoffaith.org
Overcoming Silence	www.overcomingsilence.com
Edict van Torda	www.wikipedia.org/wiki/Edict_van_Torda
Brasov	www.wikipedia.org/wiki/Bra%C8%99ov_(stad)
Karmelitaans klooster van Snagov	www.carmelitanisnagov.ro
Lezing van Tina Beattie	www.catholicwomenspeak.com/the-future-church-a-home-to-hope-for